

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ЗВАНИЧНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Год. XVI.

НЕДЕЉА 31. МАЈА 1898.

Број 22.

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАН-ПУТ

ЦЕНА:

За Србију на годину 6 динара
на пола године 3 "
За стране земље на годину 9 "

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА.

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

Рађено у здању суда општине београдск
23. Маја 1898. године у Београду.

ЗАПИСНИК

бирачког одбора изборне скупштине, сазвате за избор два посланика за Народну Скупштину, за вар. Београд, за трогодишњу скупштинску периоду 1897., 1898. и 1899. год.

На основу указа Његовог Величанства Краља Србије Александра I. од 17. Априла 1898. год. сазвата је на данашњи дан изборна скупштина за избор два посланика за варош Београд, за народну скупштину, а за трогодишњу скупштинску периоду 1897., 1898. и 1899. год.

Тачно у осам часова у јутру, председник Општине београдске, као председник изборне скупштине (чл. 27.) објавио је да је изборна скупштина отворена и позвао присутне бираче, којих је било више од двадесет на окупу, да према чл. 28. изборног закона изаберу четири лица, која ће под председништвом председника општине, као бирачки одбор водити бригу о целој радњи изборне скупштине.

Присутни бирачи су споразумно изабрали ова лица за чланове бирачког одбора: Љубомира Остојића пензионера, Милутина Ј. Марковића б. касац. судију, Бранимира Ј. Рајића кмета београдског и Глишу Стојановића кафеџију, што је одмах и објављено.

За деловођу изборне скупштине бирачки одбор изабрао је Уроша Кузмановића секретара општине београдске и придао му је у помоћ потребан број општинских писара, ради бржег отправљања писмоводних послова.

За овим је приступљено примању гласова онако, како наређују чланови 20, 29, 30, 31, 32. и 33. закона изборног.

За све време трајања изборне скупштине рад је текао по закону и без икаквих немира и препрека.

Тачно у 7 часова и 39 минута по подне, када је према државном календару данашњег дана сунце зашло, затворени су уласци на биралиште и нико није више на исто пуштен, па је приступљено примању гласова од оних лица, што су се за време затварања биралишта на истом затекли.

Примање ових гласова трајало је до 9 часова и 20 минута, када је бирачки одбор решио и огласио, да је изборна скупштина свршена (чл. 33. изборног закона).

За овим су сашивени сви табаци, на којима су бележена имена бираних и бирача, са додатком једног празног табака, свега на броју 54 табака (чл. 34. избор. закона).

На последњем празном табаку назначено је, колико је према азбучном списку свега бирача дошло и гласало, што је цео бирачки одбор потписима утврдио и скупу објавио (чл. 35. изборног закона).

Пошто је све ово урађено, бирачки је одбор на основу чл. 36. изборног закона приступио скупљању и упоређивању гласова, колико је који бирани добио, па је нашао:

Да је према азбучном списку имало право гласа 7525 грађ.

Да је према азбучном списку дошло и гласало . 2069 глас.

Да је према овоме савршена већина 1035 (чл. 37. изборног закона.)

Да су на овој изборној скупштини истакнути као кандидати за народне посланике ова лица:

Драгомир В. Радуловић трговац, Голуб С. Јањић трговац, Никола П. Пашић б. председник општине, Коста С. Таушановић управник београдске задруге, Дим. Ђирковић трговац, Михајло Павловић трговац, Тоша Михајловић трговац, Пера Павловић књиговецац, Д. Стаменковић трговац, Стојан Рибарац адвокат и Димитрије Живановић барутџија.

Да су од истакнутих кандидата, добили по оволико гласова и то:

Драгомир В. Радуловић	1673
Голуб С. Јањић	1679
Никола П. Пашић	389
Коста С. Таушановић	390
Димитрије Ђирковић	1
Мијаило Павловић	2
Тоша Михајловић	1
Пера Павловић	1
Димитрије Стаменковић	1
Стојан Рибарац	1
Димитрије Живановић	1

Да у току рада бирачког одбора и за време трајања изборне скупштине, није против рада ни против овог избора поднета ни усмена ни писмена жалба.

На основу овог резултата и чл. 37. и осталих чланова изборног закона, бирачки одбор оглашава,

Да су за народне посланике за вар. Београд за трогодишњу скупштинску периоду 1897, 1898 и 1899 годину савршеном већином гласова изабрата ова лица: г.г. Голуб С. Јањић и Драгомир В. Радуловић трговци оvd.

На основу овог записника одбор је написао, потписао и у руке предао пуномоћство изабраним посланицима, сваком засебно, на реверс.

Овом записнику додаје се свеска ушивених 54 табака, на којима су бележени гласови и имена бираних.

Записник је овај пред збором прочитао председник бирачког одбора

Сва ова акта поверавају се председнику бирачког одбора да их према чл. 51. изборног закона пошаље надлежним путем народној скупштини.

Деловођа, Председник бирачког одбора изборне скупштине града Београда, Председник београдске општине,

Урош Кузмановић с. р. Н. Д. Стевановић с. р.

Чланови одбора,

Милуш. Ј. Марковић с. р., Љуб. Остојић пук. у пенз. с. р., Глиша Стојановић с. р., Бран. Ј. Рајић с. р.

Н А Р Е Д Б А

Чланом 38. другом алинејом грађевинског закона за варош Београд, од 11. Децембра 1896. године наређено је: „да се постојеће ограде са стране улица морају у року од једне године дана тако преправити, да одговарају прописима овога закона“.

Пошто има врло многих случајева, да сопственици имања у којима има ограда са лица улица нису исте уклонили, то суд општине вароши Београда овим позива све сопственике дотичних имања, да у року од месец дана, од дана када овај оглас изађе, буду дужни уклонити постојеће ограде и друге поставити које ће одговарати прописима грађевинског закона и правилника за варош Београд.

Који сопственик не изврши ово судско наређење, искусиће законске последице.

Од Суда општине вароши Београда, 1. Маја 1898. ГБр. 932.

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

ВАНРЕДНИ САСТАНАК

19. Маја 1898. год.

Председавао председник г. Н. Д. Стевановић, присуствовао члан суда г. Бр. Ј. Рајић, од одборника били: г.г. М. Капетановић, Д. М. Ђорђевић, Стеван Максимовић, Васа Николић, Марко С. Петронијевић, Коста М. Ђурић, Глиша Стојановић, Дамјан Стојковић, Мих. Ђ. Илић, Др. Леко, Р. Драговић, Влад. Чортановић, Милов. Миленковић, Јанаћ М. Јанковић.

I

Прочитан је записник одборских одлука седнице држане 15. Маја 1898. год. и примљен је без измена.

II

Одборник г. Милан Капетановић примећује, да се је одборник г. Милутин Ј. Марковић огрешио о дату реч, кад је одговарао на примедбу његову односно штампаних стенографских белешака у седници, у којој није био г. Капетановић, па моли да ова примедба уђе у записник. Одбор је одлучио,

да се ова примедба г. Капетановића забележи у записник одборских одлука.

III

По прочитању акта кв. савамалског, АБр. 3340, одбор је изјавио,

да је Драгутин Нешић оvd. коларски раденик рђавог владања и непознатог имовног стања.

IV

По прочитању молбе цамијског одбора АБр. 2206, упућене општини од председништва Министарског Савета, да општина даде потребног земљишта за подизање хана поред цамије, одбор је решио,

да се општина београдска за сада овој молби не може одазвати.

V

По прочитању молбе Вл. Лацковића судије АБр. 7168, да му општина плати земљиште у улици Стари Телеграф, које је он зидајући кућу према регулационом плану напустио, — Одбор је одлучио,

да се ова молба упути грађевинском одбору на мишљење, да ли треба да се приступи регулацији целе улице, у којој је ово земљиште.

VI

По прочитању акта одбора за поплављене АБр. 2682, којим се тражи од општине, да по-

ложи ону суму, коју је у седници одборској од 7. Нов. 1896. АБр. 9704 одредила за помоћ поплављенима, одбор је одлучио,

да се умоли одбор за поплављене, да се за исплату ове суме стрпи, пошто иначе сада нема потребе за ову помоћ.

VII

По прочитању молбе управника ботаничке баште „Јевремовца“, АБр. 2579, да се башта ослободи плаћања за утрошену воду из новог водовода, одбор је после поименичног гласања са 12 гласова против 2 (1 није гласао) решио,

да се ова молба не може задовољити, него да се тражи наплата за већ утрошену воду и да се у будуће редовно наплаћује за утрошену воду.

VIII

По прочитању молбе Ђорђа Виденовића трг. винарског АБр. 2849, Косте Бранковића винар. трговца АБр. 2848, Милана Јанковића трг. АБр. 2847 и Радвановића и Михајловића трг. АБр. 3026 којима моле, да им се врати трошаринска такса за вино, извезено ван трошаринског рејона, и по прочитању извештаја трошаринске управе на свакој молби, одбор је решио,

да се за извезено вино ван београдске трошаринске линије према поднетим доказима врати из касе трошаринске Ђорђу Виденовићу три стотине седамдесет и осам динара и осамдесет пара; Кости Бранковићу три стотине седамдесет и два динара и осамдесет осам пара; Милану Јанковићу четрдесет девет динара и четири паре и Радвановићу и Михајловићу двадесет и седам динара и четири паре.

IX

Приликом решавања о повраћају трошаринске таксе на извезено вино по извесним молбама, одбор је одлучио,

да управа општинеке трошарине у најкраћем року поднесе одбору извештај.

а. Колико је у 1896. и 1897. год. било прихода трошаринског на вино, колико је враћено на извезено вино, те према томе, колико је у каси трошаринској остало као чист приход од таксе трошаринске на вино.

б. Да поднесе извештај са мишљењем, како да се од сада боље и тачније контролише реекспедиција вина и повраћај трошаринске таксе на извезено вино.

в. Да управа општинеке трошарине од сада контролише при извозу јачину вина истим оним апаратом, којим се прегледа вино при увозу у трошарински рејон и да оглашује за извезено само оно вино, које је приближно исте јачине као оно, што је увезено.

X

По прочитању молбе Влајка Каленића економом оvd. АБр. 681, да му општина експроприше онај део имања, што долази под рејонски булевар и по прочитању извештаја грађевинског одељења о овој молби ГБр. 180, одбор је решио,

да се експропријација овог имања одложи, док не буде потребно, да се изводи регулациони план на овоме месту.

XI

На предлог неколицине одборника, одбор је решио,

да буде члан комисије за проучавање питања о одређивања цене лебу и одборник г. Др. Марко Т. Леко.

XII

На предлог неколицине одборника, и пошто је цена брашну и житу спала, одбор је решио,

да се цена лебу спусти на тридесет и пет пара по килограму, и да се леб продаје по толико у тежини од 1000 грама. Ова цена да важи од двадесет првог маја ове године, закључно.

САСТАНАК

држан 10. Марта 1898. год.

(по стенографским белешкама)

Председавао председник г. Н. Д. Стевановић, присуствовао чланови суда г.г. Бран. Ј. Рајић и Јов. Антонијевић, од одборника били: г.г. Свет. Ј. Гвоздић, Васа Николић, Стеван Максимовић, Стев. Ивковић, Р. Драговић, Марко С. Петронијевић, Трајко Стојковић, Милут. Ј. Марковић, Коста Др. Ризвић, Стеван Миљковић, Евг. М. Чоловић, Глиша Стојановић, Голуб С. Јањић, Дим. Гавриловић, К. Н. Лазаревић, М. О. Петровић, М. Савчић, Др. Лазаревић, Милов. Миленковић, Михајло Ђ. Илић, Др. Леко, Милан Арсенијевић, Љуб. Живковић, Ђ. Димитријевић, Д. М. Ђорђевић, Др. Ј. Пачу, Коста М. Ђурић, Д. Ђурковић, Милан Капетановић, Тод. Ј. Михајловић, Влад. Чортановић, Ђ. Пантелић, М. П. Тодоровић, Н. И. Стаменковић, Гаврило Бркић, Др. Стван Марковић, Ђ. Р. Одавић, Дамјан Стојковић, К. П. Михајловић, Ј. М. Јанковић.

Бележио секретар г. Урош Кузмановић.

Почетак у 5¹/₂ часова по подне.

(ПРОДУЖЕЊЕ)

Љуба Живковић — (свршетак). Најзад господо, да се запитамо, за што нама ти људи да не даду зајам у новцу, ради остварења потребних радова, већ нам тај зајам чине у облику рада? Је ли општина исцрпила сва друга средства те не може ни на ком другом месту да нађе повољнију понуду, већ мора да пристане на ову? Овако, као што се овде предлаже, не значи ни више ни мање, него да је Општина дошла скоро до немогућности да оствари зајам. Међутим господо, ствар тако не стоји. Има факт да је пре две године била пред општином Дигбијева понуда и то по курсу од 87% и то само за зајам у новцу, а не и за извршење ових радова и експлоатацију, као што ови траже. Од тога времена па до данас, прилике финансијске ни стање материјално у општини нису променјене.

Господа понуђачи у чл. 4. кажу: да Општина београдска у размену за право које добија да се годишњим исплатама одужи, признаје г. г. Косу и Мариновићу искључиво право да експлоатишу за 50 година предузећа о којима је реч.

А зар иначе Општина не би имала право да се одужије у годишњим ратама?!

Како то господо, да се Београдска општина не одужије у годишњим ратама, кад она прави зајам у облигацијама, а он има да се амортизира у току године, што је природан пут? Потребно је било господи понуђачима, да колико толико мотивишу право експлоатације, али је мотивација врло несрећна. Они нам овде траже на име исплате ануитета и амортизације 6,30% за 50 година, а сем тога траже још да им се и ови радови уступе у експлоатацију, која се разуме се, тражи још зарад других великих редовних добити и користи.

Још једна важна ствар. Мислим на начин одређивања цене предвиђен у понуди. И ту имам да изјавим да тај начин одбија облик спора који тако много потесећа на изабрани суд. Општина не сме ником трећем давати право одређивања цене, јер иначе ја не бих смео да гарантујем, да ће Општина Београдска моћи икада у ствари да одређује цене.

Дати дакле, оваква предузећа у експлоатацију, и под овако тешким условима, а поред тога још дати и грађење тих предузећа људима, који немају новца, него су посредници и који ће са овом концесијом трчати по свету да траже новац — ја то не разумем, и из свих тих разлога, које сам данас као правник изнео, ја ћу да гласам против ове понуде.

И интереси и част општине београдске, захтевају, да се ова понуда одбије! (Живо одобравање).

Дим. Ђурковић. — Љуба Живковић је разлагао онако по адвокатски, а ја не могу тако лепо да говорим.

Адвокати господо, најлепшу неку ствар могу да преобрате у најтамнију. Он нам спомиње у свом говору и Цикоша, с којим је Општина имала спор; али господо, друго је Цикош а друго је ово. Оно предузеће — трамвај и осветљење — које је Цикош радио, онде се господо, Општина није обвезала ничим. Никакве гаранције,

нити ма шта, није њему Општина дала, а овде овима општина даје све што има и онда сасвим је ствар природна, што је Цикош продао своју концесију другима. Дакле као што видите, између ове две концесије, битна је разлика. Даље имам да кажем односно оне добити, о којој сам ја и јуче у своме говору напоменуо. Ја сам први тражио од г. председника реч и молио га да ми објасни, за што није ушло у ову конвенцију и оно што је нама у комисији обећао, да ће општина да одређије ове таксе. Па и ако је г. Љуба мало пре чуо од председника кад је прочитао писмо Мариновићево да је то право општине да одређује те таксе, ипак он није сматрао за потребно да ту ствар тако и објасни; сигурно је спремио био свој говор за јуче да говори. Тако исто казао сам јуче и за ову добит, да никакве добити друштво не може имати док овде у одбору Општине београдске, буду седали Срби, мало само ако буде седео какав издајник, он ће дозволити да страни од ових установа имају хар. То је моје тврдо уверење, и ја мислим, да тога не сме и не може бити. Ово што г. Љуба каже, како ће ту бити грдни неки хар и добит, то је само тек да се разговарамо и ништа више. Он је у своме говору споменуо и о акцијама и акционарском друштву, па ја сам и јуче рекао: Општина се обвезује да да облигације Косу-у и Мариновићу само на израћене послове и ни на шта више, а пошто ће они ту концесију продати то је чисто њихова ствар, нас се не тиче. Они траже да могу пренети ову концесију на акционарско друштво за то, што људи хоће да раде друге послове, а не само овде у Београду, па хоће и на тим другим пословима да зараде. Даље се примећује такође, што да им се ове установе даду у експлоатацију. Па на сваки начин господо, кад људи дају толики свој капитал и труд, они траже и сигурност за свој новац, као и сигурност наплаћивања камате. И ја мислим да би тако исто и г. Љуба, кад да некоме новац под интерес, па ако му онај не плаћа интерес, онда ће му овај скинути и кућу над главом, све ће му то продати. То је природна ствар. Сваки који даје новац на зајам, он Бога ми, тражи да се за то и наплати. И што сам казао, нека нас ово кошта и скупље, боље је усвојити ову понуду на радити ове радове, него остати овако као што је данас. Ми смо господо, појели и потрошили овде, у Општини београдској 5 милијуна динара од трошарине, а ништа нисмо направили. Камо лене среће да смо одмах приступили овим пословима, ми би их до сада имали већ све готове, а ако овако остане и даље, ми ћемо радити, као и пре што смо радили: узимаћемо опет новац из трошарине, а нећемо имати одакле да га вратимо. И ако је трошарина намењена законом само на ове радове, ипак је Општина до сада из ње потрошила преко 5 милијуна динара, а кад ће јој вратити то ће сам Бог знати. Ја вас дакле молим господо, да се не заносите овим говором г. Љубиним, већ да усвојите ову понуду, ако мислите да општина београдска дође једном до ових радова.

Тоша Михаиловић. — После говора г. Љубе Живковића, који је првом сликом насликао ову понуду г.г. Косу и Мариновића, биће тежак мој задатак, као члана већине комисије, да оправдам и заступам овде гледиште, које је руководило већину комисијску, да усвоји ову понуду.

На првом месту, морам да се дотакнем г. Љубиног нагласка, да он замера г.г. Косу-у и Мариновићу, што нису скупили новац на гомилу, па да нам новцем понуде зајам за ове радове. Нигде у свету господо, за овакве послове не стоји новац на гомили, него се они врше на овај начин, као што Мариновић предлаже, наравно у оном правцу, који они после комбинују. Мени изгледа чудновата и тешка ствар, да говорим после толиких говора и толиких мерака, које су пале о овој понуди. Нека су господо тражила, да би овде требало да буде и неке кауције, која би служила као гаранција за овако крупне послове и та кауција, по мишљењу неких, требало би да буде 100.000 дин. а по мишљењу других пола милијона итд. Неки су чак спомињали и Бонту-а, и све друге срвари, које могу да изазову код људи рђав утисак и рђаво мишљење, нарочито код људи, који не разумеју добро ове ствари. Мени изгледа врло чудновато, кад се на овакав начин третира о овој понуди, јер се о овој износе само оне њене слабије стра-

не, а нико се није побринуо да покаже и њене добре стране. Многа су господа изјавила бојазан, како ће се пренашањем ове концесије, оштетити општина или ће у најбољем случају имати тешкоћа. Ја господа, на против, држим да пренашање ове концесије не може бити никакво штетно за Општину, кад је оно везано за одобрење општине. Нека се господа боје, што ће овде да се удара печат општинеки. Па баш за то господо неко ће и пристати, да да тај зајам, што се на тим облигацијама ставља печат општинеки, јер она управо и гарантује за тај зајам. Замерка она, односно добити, која би имала да се дели између општине и концесионара, — отпада. Ја мислим да су то врло лепо објаснили Капетановић и Ђирковић, да је то ствар, коју ће мо ми нарочитим односом да регулишемо.

Све господо, кад сведем на једно, ја могу да кажем, да понуђеном ценом зајма од 6.30% на име ануитета, што одговара курсу 92% са интересом 5% налазим да је понуда овога зајма добра.

Тако исто налазим да и ова понуда оваква каква је није без никакве замерке; али све то треба да се дефинитивним уговором тачно утврди и да се том приликом објасне и тачно утврде све стране ове понуде, те да после не би могло да се једна ствар тумачи и овако и онако; али као што рекох, то ће се прецизирати дефинитивним уговором. Ја бих могао само да приметим, да би било нужно да се на крају, кад се дефинитивни уговор утврди, учини једна примедба: да трошарина, која је овде заложена као супергаранција, кад концесионар добије уверење да се ануитет исплаћује из прихода тих радова, да онда трошарина отпада. Тако исто требало би да се и тарифа сваке три године подвргава ревизији. Што се пак тиче такса, то је сам г. Мариновић изјавио, да пристаје да Општина те таксе одређује. Ја господа, у допуну онога што је у извештају већине казао, сматрао сам за дужност, да и ово неколико речи напоменем. И према томе ја ћу са четом савешћу да гласам за ову понуду.

Никола Стаменковић. — Господо, моје мишљење о овој понуди исказано је у реферату комисијске мањине. Ја мислим да смо ми тамо изнели довољно разлога, који говоре, како у начелу тако и у појединостима, да ову понуду никако не би требало примити.

У погледу дебате о овој понуди, ја мислим да смо требали одмах у почетку ударити другим путем. Ми смо требали начелно да решимо: јесмо ли за то да примимо овако комбиновану понуду и јесмо ли у стању, да дамо онакве концесије, какве се понудом траже? Међутим од стране говорника, који су говорили јуче и данас, скренута је дебата у други правац. С тога дозволите и мени, да претходно изнесем једно питање финансијске природе, које овде није додирнуто, нити је пак у мишљењу већине онако изнесено, како ја мислим да је правилно и да је требало да буде.

Ја не ласкам себи да сам финансијста, али сам чинио извесна рачунања о условима и финансијској страни ове понуде и дошао сам до резултата који се никако не слаже с оним, што је изложено у мишљењу већине. С тога вас молим да чујете тај рачун.

У члану 2. понуде тражи се, да општина плаћа 6.30% на име амортизације, од ефективног рада с тим да је рок исплате 50 година. Колика је интересна стопа, о томе се у понуди ништа не говори. Међу тим, ако хоћемо да знамо курс, по коме новац добијамо, кад узмемо да је интерес 5% онда морамо да знамо колики нам интерес излази кад је курс ал парі. — Кад је познат ануитет и рок, онда је лако то срачунати. По мом рачуну, горњи ануитет за рок од 50 год. ал парі, одговара интересу 5,96%. Кад је то стопа интереса, онда дуг по стопи са 5% интереса, одговара курсу 86,72%, а не 92,36 као што се то у извештају већине каже. Кад би био интерес 5¹/₂ као што се у извештају већине износи, онда би био курс 92,36, за интерес 5%. Али у том случају — кад је 5% интерес, ануитет не би био 6,30 него 5,89%; или ако би интерес био 5,50, а ануитет 6,30 онда рок амортизације не би био 50 него 38 година.

Ето господо, до каквог сам резултата дошао мојим рачуном, али се знатно разликује од резултата изложеног у извештају већине. Да ли

је мој рачун правилан, остављам вама да оцените.

Сад да пређем на други специјални део, који је нарочито г. Капетановић у прошлој седници додирнуо, а то је питање о систему за каналисање. Г. Капетановић, у своме дугом говору, изнео је на првом месту мишљење проф. Гертнера и Херцберга, које су они дали на једном скупу хигијеничара и демографа, који је држан прошле године у Карлсруе-у. Из онога, како је г. Капетановић казао, могло би се извести да је г. Гертнер заступао мишљење, да је Шонова система најбоља.

Господо, ја сматрам да није сад овде место да расправљамо питање која је система најподеснија за Београд, јер би и сувише далеко отишао, кад бих се у то питање сада упустио. Ја мислим да је много боље то питање расправити на другом месту, а не овде у одбору. Ја нисам могао ни помислити, да се може једно тако важно питање прекрхати у једној одборској седници. То је питање тако важно, тако замашно, да лекарско друштво и инжењерско удружење, треба да га расправљају читав месец дана, па да расправе, да ли је баш Шонова или која друга система најподеснија за Београд. Да вас не би дуго морио и задржавао око тога питања допустите ми да вам прочитам само, шта је комисија, која је имала 1890. год. да проучи то питање, казала о томе. На страни 7 тога извештаја стоји: (чита)

„Према стању, у коме се сада налази питање о каналисању вароши, не може се рећи ни за једну систему да је применљива за сваки случај, већ при решавању овог питања, треба увек узети у обзир локалне прилике; положај вароши коју треба каналисати; техничку и финансијску могућност извршења и на послетку пољопривредну корист“.

„С тога дакле, да би се могли што сигурније одлучити за једну или другу систему, не треба се плашити ни рада ни трошка око испитивања поменутих прилика и штудија, јер у колико се претходни радови и штудије изврше потпуније, у толико ће одлука бити тачнија и решење питања савршеније“.

„Сем тога, треба имати на уму, да ће у случају неповољног решења овог питања, становништво имати да поднесе не само знатне новчане жртве, него ће морати деценијама да трпи све непријатности и санитарне непогоде, које могу наступити услед рђаво изабране системе каналисања“.

„Да би и одбор општинеки могао познати суштину појединих система каналисања, ми ће мо у главним потезима изложити све за сада примљене системе, а на завршетку казаћемо наше мишљење, која би система према нашим приликама била најподеснија за Београд“.

„Све постојеће системе каналисања, а с обзиром на начин, како се из вароши уклањају људски екскременти, могу се поделити на ове три групе:

I. Система извлачења, и то:

- 1., скупљање екскрента у рупама;
- 2., скупљање екскрента у судовима.

II. Система сепарације или одвајања. По тој системи одводе се екскременти из кућа нарочитим цевима, или сами за себе, или заједно са водом, која се у кући троши, а одвојено се одводи метеорска вода и подземна вода“.

У ту групу долазе:

1. Лирнурова система,
2. Берлирова система,
3. Варингова система,
4. Шонова система.

III. Система спирања.

По тој системи не задржавају се људски екскременти ни једног часа у обиталишту, већ се одма водом из нужника оперу у за то саграђене канале, одакле или:

- 1., одилазе непосредно, са свом осталом водом из канала, у најближу реку, или
- 2., вода се из канала у реку пушта тек пошто се пречисти, било филтрацијом, било хемијским средствима, било разливањем по пољу“.

И после тога побрајања, ми смо изнели у томе извештају све добре и рђаве стране свију система и на послетку смо дошли до мишљења да је за Београд према његовим приликама најподеснија система спирања.

Да се вратим господо, опет на скуп хигијеничара и демографа, који је држан прошле године у Карлсруе-у. На том скупу није расправ-

љано питање: да ли да се варошима препоручи ова или она система канализација. То је питање и на том скупу решено у главном онако као што је решавано пре 11 година на интернационалном скупу хигијеничара и демографа у Бечу.

Решење и једног и другог скупа може се у главном овако изразити: „Погрешно је везати се за једну систему, него се у решавању тога питања ваља руководити месним приликама, на евентуелно и комбиновати разне системе“.

Ја имам исте извештаје које је и г. Канетановић имао при себи. Резолуција која је донета на том скупу у Карлсруе таква је, да се из ње види како се научари нису могли решити да овој или оној системи у опште превагу даду. На том скупу био је и нама такође познати Линдлеј и он је један од оних, који је устао и казао Гертнеру да и ако је г. Гертнер рад добру ипак може изазвати зле последице, војујући за систем двајања. Он је нарочито ударао гласом на то, како је опасно да се један такав скуп, упусти у препоруке ове или оне системе, него је за то, да се остави слобода избора. Осем Линдлеја тога су мишљења били и проф. Баумајстор и други.

Сад да вам кажем шта је изазвало Гертнера да он узме заставу у руке и да потегне то питање за одвојене системе, или за непотпуно канализацију, као што сам га ја назвао, Господе, већина немачких вароши, тако су незгодне за канализацију, да по податцима које сам Гертнер износи, од 546 вароши у Немачкој нису канализационе 453, а свега је 18 вароши потпуно канализационе.

Шта је узрок томе, запитао се Гертнер? Узрок су тешки хигијенски захтеви, који се стављају од стране хигијеничара извршењу канализације. Вароши у Немачкој све су скоро у низини и равницама и немају већих река, где би могли да избацују нечистоћу из канала, а да не загаде и не окуже воду у реци. Такав је случај и са већином наших вароши изузев Београд, Шабац и Смедерево, које се налазе поред вел. река. С тога већина вароши мора да пречишти каналску воду и да сатре све клице које се могу у избаченој нечистоћи јавити. Замислите, господе, шта то све кошта, кад се сва нечистоћа мора проређивати и разним хемиским средствима учинити, да заразних клица у тој нечистоћи нестане. А ако се узме у рачун још и то да у колико је количина канализационе воде већа, да су толико и то несразмерно већи и трошкови око издизања и пречишћавања, онда се може разумети за што је изнето то мишљење, да се кишњаница не сручује у канале, да се не мора поново из канала вештачки избацивати заједно са нечистоћом из њеника и помпјара. Гертнер, као што сам поменуо, налази да узрок неизвршењу канализације лежи у претераним захтевима хигијене, која не води рачуна о коштању, него само тражи да се њени строги захтеви испуне. Ја мислим да није потребно да улазим у даље објашњење шта је побудило Гертнера да узме заставу у руке — да се бори за систем одвојеног канализације.

Ја ћу да додирнем још једно питање. Тврди се да је систем одвојеног канализације јефтинији од система потпуног канализације. Ја налазим да то не стоји и да се тако што не може у опште тврдити. Тога сам мишљења не само ја, него и многи други. На конгресима хигијеничара било је људи тако исто спремних као што су Гертнер и Херцберг, па су они доказивали, да је одвојена система не само неумесна, него да је и скупља. Као пример изнет је овде Арад. Кад се као пример узме Арад, онда се без сваке сумње мора доћи до закључка, да би потпуно канализација Арада било несравњено скупље него што је система Шонова. А зашто би била скупља? Ево зашто. По опису Гертнера, Арад се налази у једној низини поред реке Мароша. Сама варош стоји ниже, испод нивоа реке. Да би могла вода и нечистоћа из вароши излазити, саграђен је један канал, који се на 80 километра или 16 сати испод вароши, у реку излива. У таквим приликама није чудо што се прибегава Шоновој или у опште одвојеној системи, која их не спасава од кишњанице, али их спасава од нечистоће. Поредити Београд са Арадом сасвим је неумесно. Положај је Београда такав, да кад би

се и кишњаница уносила у канале, не би се добили тако велики канали као што се овде представља. Доказ је томе пројекат за канализацију Београда, који је за већи део Београда израђен. Према пројекту грађевинског одељења износи дужина канала 51 километар, а од те дужине биће преко 40 километара у цевима. Значи да ће готово цела мрежа бити у цевима, а зиданих канала биће само у доњим крајевима вароши. Према пројекту Хобрехтовом који обухвата и цео ненасељени дунавски и савски крај, укупна дужина канала износи 115 километ. а дужина канала од цевима износи 94 километра.

Као што видите о некаквим огромним каналима овде не може бити ни говора. Према томе, моје је мишљење да би било са свим погрешно усвојити непотпуно систем и применити га подједнако и за горње и доње крајеве.

Ја вам скрећем пажњу, господе, да Београд има, као што вам је свима познато, у свима крајевима, повише авлија, које су много ниже него што је висина улица, и ако сад усвојимо систем да се кишњаница не води у канале, онда ће и даље остати да у тим авлијама кишњаница силази у земљу и тиме ће и даље влажити стапнове; а то се не може дозволити да буде и кад се варош канализира. Даље, господе, свима вам је познато да има појединих места у вароши, где се слегне толико воде од кише, да се прекида не само саобраћај, него се и кваре и читаве калдрме. Дакле, ако би смо усвојили овакав систем канализације, значило би, да желите, да овакве исте прилике остану и даље. Ми смо, господе, и до сада већином канале градили само за одвод кишњанице, и онда, какви би разлози могли да нас руководе да их данас не градимо. Ако дакле усвојимо овај систем одвојених канала ми ће мо преко канала за нужничку нечистоћу и за помпјаре, морати да градимо и једну нову мрежу канала за одвођење кишњанице, а то ће нас далеко скупље коштати него кад бисмо то радили сада уједно. Као разлог да се приступи увођењу Шоновог система канализације истиче се — штедња. — Ако се, господе, истиче овде, у одбору, принцип штедње, онда ћу први бити тај, који ће обручке тај принцип прихватити; јер сам ја један од оних, који налази како ми сувише претерујемо са жељама за скупим модернизацијом.

Једна варош, као што је Београд, сувише се баца у велика предузећа, гледајући само на друге веће вароши које је њихова држава помагала. Овде, господе, у Београду, где има неколико десетина хиљада становника, и где су знатни трошкови ударени на те становнике, овде је на сваки начин принцип штедње са свим уместан, само та штедња треба да буде разумна да има разлога и да иде до извесних граница. Као што рекох, господе, у овом питању, о грађењу канала, ми бисмо, ако би усвојили овај систем, поред канала за одвођење нечистоће из њеника и помпјара, морали да градимо још једну нову мрежу канала за кишњаницу, а то би нас скупље коштало. Даље, ако се истиче опет принцип штедње, онда ја држим да је неумесно да се везујемо само за овај један систем Шонов, који је од свију тих непотпуних система најскупљи.

Већ, ако се мисли, да би се тим учинила нека штедња, онда, држим, да би најбоље било за Општину, да расписне један стечај за израду планова разних система канала, на који буде најјефтинији за Општину, нека тај систем и узме, а не овако везивати се у напред само за један систем.

На послетку да напоменем и ово. Истиче се Арад, који треба да нам служи за пример те да по њему узмемо и ми тај систем канализације; међу тим, не спомиње се то да је и у Араду извршена канализација по овом систему само у једном делу вароши, и не помиње се то да Општина Арадска није дала извршење тих радова никоме у концесију, а још мање да је дала и у експлоатацију. Дакле, један Арад у стању је то сам у својој режiji да изради, а један Београд није у стању него треба то да да странцима! Даље, наводи се за разлог да се и у другим великим варошима, као што су Париз, Беч, Берлин и т.д. дају сличне концесије за сличне радове

Мени је то, господе, познато, али питање је под каквим се условима дају те концесије? У колико сам ја упознат с тиме, ја сам највише видео да се такве концесије дају слично оној концесији што је Општина Београдска дала за електрично осветљење и трамвај, а то је да сам концесионар са својим капиталом и о свом трошку изради те радове, па да их после за извесан низ година експлоатише, а не као што је овде случај да он нас и задужи и да му ми гарантујемо извесан доходак.

На завршетку, да поменем и ово, што изгледа као ситница, али ниједан од предговорника није запазио или бар није поменуо.

У чл. 4 понуде стоји ово:

„У размену за право које Београдска Општина добија да се годишњим исплатама одужи, она признаје г.г. Н. В. Леон Косу-у и В. Ј. Мариновићу искључиво право да експлоатишу од општине дефинитивног уговора на за време од 50 година, рачунајући од дана када се сви радови сврше, сва предузећа о којима је реч у првом члану“.

Шта ово значи?

Значи, да ће они, чим се овај уговор потпише, да узму у своје руке и да експлоатишу одма водовод и све остале радове.

Питање је сада када ће ови радови почети да се раде и када ће бити свршени. Може бити и после 10 година! Међу тим, они ће одмах, чим потпишу овај уговор, да узму водовод у своје руке.

Ја мислим, господе, да има у овој понуди много скривених намера, које ми сада не можемо да разрешимо, ни да објаснимо. Пре него што бисте је усвојили, требало би да је добро са сваке стране проштудирате.

Ја пак од моје стране изјављујем да сам противан оваквој понуди.

Председник — Више се нико није јавио за реч с тога можемо да приступимо решењу.

Милан Канетановић — Ја бих имао да кажем неколико речи ради објашњења; али хоћу да причекам сву осталу г.г. говорнике док кажу своја мишљења, па ћу онда и ја да говорим.

Милан Арсенијевић — Ја сам тражио да ми се одговори на питање: ако усвојимо ову концесију, како онда стојимо са оним уговором, који је закључен између Општине и Линдлеја и Чокеа?

Председник — Ја ћу вам на то питање одговорити кад буде дошао ред на мене да говорим.

Коста Главинић — И ја се, господе, нисам до сад јављао за реч, јер сам чекао да чујем сву осталу господу, која желе о овоме да говоре. Међутим, као члан комисијске мањине, имам право да и ја дам своје разлоге, поред оних, које смо у своме извештају напоменули, и које су остала господа из мањине дала. С тога ћу и ја да говорим после оне господе, која су тражила реч.

Председник — По што је већ доцкан, господе, то вечерас не може бити више говора. С тога данашњу седницу закључујем а идућу заказујем за сутра тачно у 5 сати по подне.

Састанак је овај трајао до 8¹/₂ часова у вече.

О Б Ј А В А

Општина београдска издаје под закуп подрум под школом код „Саборне цркве“ за једну или три године дана одмах.

Обратити се економном одељењу општине београдске.

Два дућана, у улици Краља Александра, (пређе Фишеклија) у којима су биле до скоро старинарске радње, — издају се под закуп одмах.

Ко жели узети један или оба ова дућана нека се обрати Суду општине београдске.

Од Суда општине београдске, 8. Маја 1898. год. Београд.